

VERKSAM HETSBER ÄTTELSE 2025

DHR

DELAKTIGHET
HANDLINGSKRAFT
RÖRELSEFRIHET

REGION STOCKHOLM

Innehållsförteckning

FÖRORD	4
VÅRT UPPDRAG I DHR REGION STOCKHOLM	4
DELAKTIGHET, HANDLINGSKRAFT, RÖRELSEFRIHET	5
FÖRTROENDEVALDA, SAMMANTRÄDEN OCH PERSONAL	5
SAMVERKAN MED REGIONENS LEDNING	6
TILLGÄNGLIGHET I VÅRDEN – KONKRETA BRISTER SOM DHR LYFT	9
UTVECKLINGSARBETE I REGIONEN – DHR:S ROLL SOM KVALITETS OCH RÄTTIGHETSPERSPEKTIV	10
REHABILITERING OCH VÅRDVAL – DHR:S FOKUS PÅ LÅNGSIKTIGA BEHOV	10
HABILITERING	11
HJÄLPMEDEL	12
BRUKARRÅD SODEXO	13
BOSSE RÅD, STÖD OCH KUNSKAPSCENTER	14
LÄKEMEDELSKOMMITTÉN	14
SLSO – SAMVERKAN OM TILLGÄNGLIGHET, ANVÄNDBARHET OCH BEMÖTANDE	15
FYSISK TILLGÄNGLIGHET – KRAV FINNS, MEN BRISTER BEHÖVER FÖLJAS UPP	15
DIGITAL UTVECKLING – ALLTID ÖPPET OCH 1177	15
SMO-MOTTAGNINGAR – UPPSTART OCH UPPFÖLJNING	16
FOLKHÄLSA OCH VACCINATIONER	16
BIDRAGSGRUPPEN	16
SAMVERKANSRÅDETS AKTIVITETER OCH INSATSER INOM LOCUM	17
FÄRDTJÄNST – SAMVERKAN, UTVECKLING OCH ERFARENHETER UNDER ÅRET	21
INSIKTSUTBILDNINGAR INOM REGION STOCKHOLM	22

Innehållsförteckning

SAMARBETE MED ÖVRIGA FUNKTIONSHINDERORGANISATIONER	23
KONTAKT MED NYTT TRAFIKREGIONRÅD	23
FÖRBEREDELSE INFÖR VALET 2026	24
STYRELSEUTBILDNING FÖR DISABLED REFUGEES WELCOME	25
ÖPPNA TEMATRÄFFAR FÖR ALLMÄNHET OCH MEDLEMMAR	25
RÄTTIGHETER FÖR PERSONER MED NORMBRYTANDE FUNKTIONALITET I ÅTSTRAMNINGARNAS TIDER	26
FÖRFATTARFÖRELÄSNING MED MARGARETA PERSSON	26
VÅLD I NÄRA RELATIONER UR FUNKTIONSHINDERPERSPEKTIV	27
GENOMSLAG I POLITIKEN	28
INSPIRATIONSRESOR MED STOCKHOLMS TUNNELBANA	28
TEMATRÄFF OM FUNKTIONSHINDERPERSPEKTIV I KRIS OCH KRIG	29
DISKRIMINERING OCH FUNKTIONSRÄTT	30
SMÄRTGRUPPEN – STÖD SOM STÄRKER HÄLSA OCH AVLASTAR VÅRDEN	30
SAMTAL OM FUNKTIONSRÄTT, REGIONALT ANSVAR OCH VÄGEN FRAMÅT	32
REMISS	34
MEJLKONTAKT MED TYRESTA NATIONALPARK	35
INTERPELLATION AV MARIA KIHLESTRÖM (M) OM STÖD TILL PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING SOM UTSÄTTS FÖR VÅLD I NÄRA RELATION	38
SLUTORD	39
STYRELSEN	40
MEDLEMSKAP	41

FÖRORD

DHR är en idéburen och demokratiskt uppbyggd organisation av och för personer med nedsatt rörelseförmåga. Vår uppgift är att driva opinion och påverka politiska beslut så att Sverige blir mer öppet och tillgängligt – där ingen stängs ute på grund av bristande tillgänglighet eller diskriminering. Arbetet tar sin utgångspunkt i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD) och i Agenda 2030 med dess mål om hållbar utveckling. DHR är organiserat på tre nivåer: riksförbund, region/distrikt och avdelningar.

VÅRT UPPDRAG I DHR REGION STOCKHOLM

DHR Region Stockholms rättighetspolitiska arbete omfattar bland annat allmän kollektivtrafik och färdtjänst, hälso- och sjukvård, hjälpmedel, rehabilitering och habilitering, kultur samt regional utveckling. Regionstyrelsen har också ett viktigt uppdrag att ge råd och stöd till våra avdelningar: Huddinge, Nacka–Värmdö, Nynäshamn–Haninge, Stockholm, Sundbyberg och Södertälje.

Genom samverkansöverenskommelsen mellan funktionshinderrörelsen i länet och Region Stockholm medverkar DHR Region Stockholm, tillsammans med Funktionsrätt Stockholms län och SRF Stockholm Got-

DHR Region Stockholms
ordförande Liza Syeda

land, tidigt i beredningen av frågor som påverkar livsvillkoren för personer med funktionsnedsättning. Det innebär att vi tar ansvar för att bidra med aktiva och pålästa representanter i regionens samverkansråd. Vår närvaro där är central: vi bidrar med erfarenheter och perspektiv som gör att funktionsrättsperspektivet inte tappas bort i beslut och processer.

DELAKTIGHET, HANDLINGSKRAFT, RÖRELSEFRIHET

Bokstäverna i DHR står för Delaktighet, Handlingskraft och Rörelsefrihet – tre ord som sammanfattar vår grund och riktning.

- **Delaktighet** är inget som ges, utan något som måste säkras genom rättigheter, tillgänglighet och likvärdiga villkor.
- **Handlingskraft** innebär att vi inte nöjer oss med att principerna om alla människors lika värde och värdighet erkänns – vi arbetar för att de också förverkligas i praktiken.
- **Rörelsefrihet** är vårt långsiktiga mål: att alla ska kunna ta sig fram och delta i samhället utan att hindras av otillgängliga miljöer, system och strukturer.

Vår styrka är att vi vet hur det är att leva i ett otillgängligt samhälle. Vi delar gärna med oss av vår kunskap, våra erfarenheter och de lösningar vi ser. Utgångspunkten för allt vi gör är tydlig: ingen människa ska få sitt människovärde och sin värdighet ifrågasatt eller begränsat, och ett samhälle kan aldrig delas upp i "fullvärdiga" och "mindre fullvärdiga" medborgare. Därför fortsätter vi arbeta för ett Sverige där personer med nedsatt rörelseförmåga är jämlika, jämställda och fullt delaktiga.

FÖRTROENDEVALDA, SAMMANTRÄDEN OCH PERSONAL

DHR Region Stockholms arbete styrs av en årsmötesvald styrelse bestående av tio ledamöter varav sex är kvinnor och fyra är män. Av styrelsens ledamöter har alla utom en nedsatt rörelseförmåga. Under året har styrelsen genomfört 13 protokollförda styrelsesammanträden och tre styrelsekonferenser. Styrelsen har även utsett ett arbetsutskott bestående av ordförande, vice ordförande, kassör och personalansvarig styrelseledamot.

Styrelsen och revisorer

Ordförande Liza Syeda, Huddingeavdelningen

Vice ordförande Magnus Lindmark, Stockholmsavdelningen.

Kassaförvaltare Yvonne Björkman, Sundbybergsavdelningen

Ledamöter Anna Westerberg, Täbyavdelningen, Emelie Utas, Stockholmsavdelningen, Patrick Englund, Huddingeavdelningen, Lena Byttner, Tyresöavdelningen, Patrik Forslin, Stockholmsavdelningen, Gunnel Rön och Anna Westerberg från Stockholmsavdelningen,

Ordinarie revisorer Nina Jönsson, Södertäljeavdelningen och Anders Runnman, Nynäshamn-Haningeavdelningen

Revisorssuppleant Karin Sääf Göransson,

Stockholmsavdelningen

Siffergranskningen har utförts av Elin Götling Christiansson, auktoriserad revisor, Öhrlings PriceWaterhouseCoopers AB.

Vid årsmötet valdes Mary Hagman Västerhaninge (sammankallande) Ludvig Hellström Dalarö och Emelie Utas Farsta till valberedning.

Kansliet

DHR-regionens kansli ligger i Sundbyberg. Under året har kansliet bemannats av tre deltidsanställda personer alla med egen erfarenhet av att leva med nedsatt rörelseförmåga.

Stefan Sundquist, kanslisamordnare, Ingela Larsson, ombudsman - information och kommunikation och Sari Nykvist, ombudsman – rättighetspolitik.

I februari välkomnade vi Miran Inal som ny kommunikatör, efter att Ingela Larsson avslutat sin anställning hos oss.

Årsmöte

Vid årsmötet den 26 april på Quality hotell Friends deltog 47 personer varav 20 valda ombud.

Ekonomi

Under året har DHR-regionen erhållit ekonomiskt bidrag från Region Stockholm. Därutöver har vi haft intäkter i form av hyresintäkter och medlemsintäkter. I övrigt hänvisas till Årsredovisningen.

SAMVERKAN MED REGIONENS LEDNING

Viktiga delar av vårt arbete kanaliseras genom de olika samverkansformer vi har med regionen och Trafikverket.

Regionens samverkansråd

För att stärka dialogen mellan politiken, tjänstemännen och funktionsrättsrörelsen har regionen etablerat samverkansråd för olika verksamhetsområden. Syftet med dessa råd är att säkerställa att funktionsrättsrörelsens perspektiv tas i beaktande i beslut och planering inom regionen. Genom råden får vi möjlighet att både ge och ta emot viktig information, påverka utvecklingen och lyfta frågor som rör delaktighet och tillgänglighet.

Regionstyrelsens samverkansråd

Regionstyrelsens samverkansråd med organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning har under 2025 haft flera möten. I samverkansrådet har DHR Region Stockholm tillsammans med övri-

ga organisationer diskuterat olika ämnen, bland annat AI och hur viktigt det är att kunna föra dialog med olika beslutande organ och politiska partier, både inom och utanför samverkansråden.

En av de frågor som tagits upp är längden på behandlingsperioden inom vuxenhabiliteringen i relation till de långa köerna. I samverkansrådet har vi även pratat om kategoristyrd upphandling, som ger regionen möjligheter att genomföra upphandlingar mer kostnadseffektivt – något som är relevant även för hjälpmedel. DHR Region Stockholm har betonat vikten av att organisationer som företräder personer med funktionsnedsättning bevakar detta område.

Samverkansrådet har också fått en lägesrapport om uppdraget att införa funktionsrättskonsekvens i alla relevanta beslut. Syftet med detta uppdrag är att säkerställa att rättigheter och behov för personer med funktionsnedsättning systematiskt beaktas i Region Stockholms beslutsprocesser. DHR Region Stockholm har särskilt lyft att digital tillgänglighet är ett viktigt fokusområde.

När det gäller bostäder har DHR Region Stockholm framhållit att bostäder bör vara anpassade för alla, så att man kan bo kvar även om man blir äldre eller råkar ut för en olycka. Det handlar också om att kunna få besök av någon med funktionsnedsättning.

DHR Region Stockholm har även lyft att tillgänglighet är avgörande för att kunna flytta vidare till en annan lämplig bostad när livssituationen förändras, vilket gör att frågan behöver ses ur flera aspekter – både för kvarboende, besökbarhet och möjlighet till rörlighet på bostadsmarknaden. Det är viktigt att alla aspekter av tillgänglighet och anpassning beaktas för att skapa ett mer inkluderande samhälle.

Sammanfattningsvis har samverkansrådet under året fokuserat på att främja dialog och samarbete, bevaka upphandlingar och säkerställa att rättigheter och behov för personer med funktionsnedsättning beaktas i relevanta beslut. DHR Region Stockholm ser fram emot att fortsätta arbetet med dessa viktiga frågor under kommande år.

Hälso- och sjukvårdsförvaltningens samverkansråd

Under 2025 har DHR Region Stockholm bedrivit ett aktivt och målmedvetet påverkansarbete i Region Stockholms samverkansstrukturer. Hälso- och sjukvårdsförvaltningen har under året genomfört fem samrådsmöten, samtliga digitalt via Teams. Därutöver har vi vid två tillfällen träffat presiderna i Hälso- och sjukvårdsnämnden (HSN) och Primärvårdsnämnden (PVN) i Landstingshuset. DHR Region Stockholm har deltagit tillsammans med SRF och Funktionsrätt.

Påverkansfrågor och resultat under året

Avgifter och högkostnadsskydd för hjälpmedel

DHR Region Stockholm har återkommande drivit frågan om hjälpmedelsavgifter och behovet av tydlighet kring när och hur högkostnadsskydd för hjälpmedel ska börja gälla. Frågan har lyfts i dialog med såväl förvaltning som presidier.

SMO-vårdcentralerna – viktig del av nära vård

Vi har särskilt betonat betydelsen av SMO-vårdcentralerna (samordnat medicinskt omhändertagande) för våra målgrupper. Under året har samtliga fyra SMO-vårdcentraler kommit i gång, vilket är ett viktigt steg för en mer tillgänglig och sammanhållen vård för personer med omfattande behov. De fyra SMO-vårdcentralerna är:

- Handens vårdcentral
- Kista vårdcentral
- Tullinge vårdcentral
- Täby vårdcentral

DHR Region Stockholm har också framfört vikten av att verksamheten utvärderas med målet att den blir permanent och långsiktigt finansierad, så att fler kan få del av det stöd och den tid som många behöver. Vi tog även upp vikten av att regionen bygger kunskap om att åldras med funktionsnedsättning, då detta perspektiv ofta saknas i vårdens planering.

Insiktsutbildningar för hälso- och sjukvården

Tillsammans med Funktionsrätt och SRF har DHR Region Stockholm drivit behovet av insiktsutbildningar för hälso- och sjukvårdens personal. Vi lyfte frågan direkt med presidiet i Hälso- och sjukvårdsnämndens och kunde konstatera att en sådan utbildning kommer att genomföras, vilket är ett viktigt steg för bättre bemötande och ökad kunskap.

Krisberedskap – funktionshinderperspektivet måste in

Vid ett av mötena stod regionens krisberedskap i fokus. DHR Region Stockholm lyfte särskilt frågor om tillgång till mediciner, skyddsutrustning, skyddsrum och andra avgörande förutsättningar för personer med funktionsnedsättning vid kris och höjd beredskap.

Strategiska frågor i nämndernas verksamhetsplaner

I dialogen om verksamhetsplanerna för Hälso- och sjukvårdsnämnden och Primärvårdsnämnden har DHR Region Stockholm bevakat och bidragit med perspektiv kopplade till bland annat: ekonomi i balans, omställningen till behovsstyrd och nära vård, kompetensförsörjning, tillgänglighet, arbete mot välfärdsbrottslighet samt kris- och katastrofmedicinsk beredskap och säkerhet. Vi har också lyft vikten av möjlighet att förboka ledsagning i samband med vårdbesök för personer med synnedsättning.

TILLGÄNGLIGHET I VÅRDEN – KONKRETA BRISTER SOM DHR LYFT

Mammografi, gyn och mödravård – fysisk tillgänglighet och patientsäkerhet

DHR Region Stockholm har särskilt uppmärksammat brister i den fysiska tillgängligheten inom mammografi och kvinnosjukvård, bland annat:

- brist på personal vid mottagningskassa,
- utrustning som inte är anpassad,
- gynmottagningar utan liftar.

Regionen bekräftade att brister finns och hänvisade till att patienter kan kontakta Regionalt cancercentrum inför besök för att styras till mer anpassade mottagningar. DHR Region Stockholm har tydligt framhållit att ansvaret inte kan läggas på den enskilde att själv "leta rätt", utan att regionen behöver säkerställa att information om tillgänglighet är samlad, tydlig och lätt att hitta, exempelvis via 1177. Vi har också lyft att fysisk tillgänglighet måste vara tydligt inskriven i avtal inom sammanhållen kvinnosjukvård och mödravård.

Vårdcentraler och sjukhus – brister i grundläggande utrustning

DHR Region Stockholm har också tagit upp återkommande brister i vårdmiljöer, såsom avsaknad av:

- Liftar
- Breda britsar

- Anpassade möbler
- Stolar med armstöd
- Rätt höjd på sittmöbler och undersökningssutrustning.

Förvaltningen har svarat att frågorna behöver följas upp och planeras, med fokus på patientsäkerhet och tillgänglighet för alla.

Hjälpmedel – leveransproblem och långa väntetider

DHR Region Stockholm har lyft problem kopplade till Hjälpmedelscentralen/So-dexo, där personer riskerar att stå utan hjälpmedel eller få orimligt långa väntetider. Regionen har uttryckt att man ser allvarigt på situationen. DHR Region Stockholm fortsätter bevaka frågan utifrån att hjälpmedel ofta är en förutsättning för vardagsliv, självständighet och delaktighet.

UTVECKLINGSARBETE I REGIONEN – DHR:S ROLL SOM KVALITETS- OCH RÄTTIGHETSPERSPEKTIV

Vårdbehovsanalyser

Förvaltningen har utvecklat arbetet med vårdbehovsanalyser för att bättre utgå från befolkningens nuvarande och framtida behov. DHR Region Stockholm har följt arbetet med fokus på att behov hos personer med funktionsnedsättning ska synliggöras och inte tappas bort i generella modeller.

Digitalt stöd mot diskriminering och för gott bemötande

Förvaltningen har tagit fram ett grundläggande digitalt stöd till vården om diskriminering och bemötande, som omfattar samtliga sju diskrimineringsgrunder. Workshops med vårdpersonal och civilsamhälle/funktionshindersrörelsen har genomförts. DHR Region Stockholm har särskilt påtalat vikten av att stödet revideras och utvecklas kontinuerligt.

Målbild 2040 och strategisk plan

Regionfullmäktige fattade beslut om Målbild 2040 och strategisk plan i slutet av året. DHR Region Stockholm har, tillsammans med Funktionsrätt, utsetts till representant i arbetet och deltagit i fem målbildsworkshops, där vi bidragit med perspektiv om behovsstyrning, tillgänglighet och långsiktig hållbarhet i vården.

Sari Nykvist arbetar på DHR Region Stockholms kansli.

REHABILITERING OCH VÅRDVAL – DHR:S FOKUS PÅ LÅNGSIKTIGA BEHOV

Primärvårdsrehabilitering och specialiserad fysioterapi

I revideringen av vårdvalen har DHR Region Stockholm lyft att grupper med stora och långvariga rehabiliteringsbehov måste få rätt insatser över tid. Förvaltningen instämde i att särskild hänsyn behöver tas.

Intensivträning och konduktiv pedagogik

Regionen har beslutat att behålla konduktiv pedagogik i utbudet men avveckla vårdvalet för intensivträning i augusti 2025. DHR Region Stockholm har varnat för risken att människor inte får intensivträning i den utsträckning som behövs, och att primärvård-srehabiliteringen inte alltid har tillräcklig kunskap eller kapacitet.

Funktionsrättskonsekvensanalys i beslut och processer

DHR Region Stockholm har följt regionens arbete med att förstärka funktionsrättsperspektivet i beslutsunderlag. Förvaltningen har infört att medarbetare ska göra funktionsrättsliga konsekvensbedömningar i ärendeprocesser och att synpunkter från organisationerna i samverkansrådet blir del av underlaget inför beslut. Detta är ett viktigt strukturellt steg för att göra funktionsrättsperspektivet mer systematiskt.

Intygsboken – bättre stöd för rättssäkra intyg

Arbetet med intygsboken, kopplat till försäkringsmedicinska riktlinjer, har lyfts i samverkan. DHR Region Stockholm har betonat att kvaliteten på läkarintyg är avgörande för individers möjligheter att söka och få insatser, exempelvis enligt LSS, och att vården behöver bättre stöd för de som skriver intyg.

HABILITERING

Under 2025 har DHR Region Stockholm deltagit i samråd och dialoger om habilitering med fokus på jämlik hälsa, långsiktiga insatser och att stärka villkoren för personer med funktionsnedsättning – genom hela livet.

Referensgrupp habilitering – Hälso- och sjukvårdsförvaltningen

Under året genomfördes ett möte i referensgruppen (digitalt via Teams); ett planerat möte ställdes in. I dialogen uppmärksammade DHR Region Stockholm särskilt:

- Åldrande med funktionsnedsättning: DHR lyfte behovet av att regionen stärker kunskapen om att målgruppen lever längre och oftare drabbas av åldersrelaterade sjukdomar och samsjuklighet.
- Hinder för träning och hälsa: DHR påtalade att ekonomiska hinder och maxtak för färdtjänstresor gör att många tvingas välja bort träning. Möjlighet till extra resor medges normalt inte för träning, vilket riskerar att motverka förebyggande hälsa.
- SMO (samordnat medicinskt omhändertagande): DHR följde arbetet med SMO, som riktar sig till personer med omfattande funktionsnedsättning. Under året har de fyra SMO-vårdcentralerna kommit i gång.

Under året beslutades en ny överenskommelse med SLSO Habilitering & Hälsa, och den nuvarande överenskommelsen om specialiserad habilitering har på politiskt initiativ förlängts till 31 december 2025. DHR noterade även att en organisatorisk förändring inom SLSO – där habilitering och psykiatri nu ingår i samma verksamhetsområde – kan skapa bättre förutsättningar för samverkan och kunskapsutbyte.

Samråd med Habilitering & Hälsa

DHR Region Stockholm har haft två samrådsmöten med Habilitering & Hälsa. Verksamheten arbetar med nya arbetssätt för att nå fler och korta väntetiderna. DHR lyfte särskilt:

- Psykosocial hälsa: DHR uppmärksammade hur samhällsneddragningar påverkar individers hälsa och behov av stöd; habiliteringen bekräftade att man ser konsekvenserna.
- Stöd vid åldrande: DHR tog upp behovet av utveckling kring att bli äldre med medfödda funktionsnedsättningar. Habiliteringen lyfte att Stockholm, till skillnad från vissa andra regioner, erbjuder habiliteringsstöd under hela livet, men att det fortfarande finns förbättringsområden.

HJÄLPMEDEL

Referensgruppen för hjälpmedel

Under året har det hållits två referensgruppsmöten med Hälso- och sjukvårdsförvaltningens referensgrupp för hjälpmedel, tillsammans med SRF och Funktionsrätt. Ett av tillfällena var vi hos SRF Stockholm och Gotlands län och det sista var digitalt.

Dessa möten har handlat om det digitala högkostnadsskyddet för hjälpmedel som ska införas i början av 2026. DHR region Stockholm är inte nöjda med att det dröjt så länge. Frikortsnivån kommer att bli 2600kr. Upphandling av ortopedtekniska hjälpmedel blev klar med tilldelning 2025-04-01. De leverantörer som fått nya avtal är Camp Pro, Team Olmed och Aktiv Ortopedteknik. De har samma uppdrag som i tidigare avtal. Aktiv Ortopedteknik har bytt namn till Otto-bock. Vi i DHR undrar hur återväxten av ortopedtekniker ser ut, för vi är oroade för hur utvecklingen ser ut. Förvaltningen informerar om att få utbildar sig. Socialstyrelsen och ortopedtekniska branschrådet arbetar för att fler ska utbildas. Förbrukningshjälpmedel i hemmet har sen mars 2025 nytt avtal med Aditro för leverans av hjälpmedel. FHH har samtidigt tagit över leveransbokningen i egen regi. I början av året var det stora förseningar som vi då i DHR påpekade till regionen.

DHR region Stockholm skrev tillsammans med funktionsrätt en skrivning till regionen under hösten om de allvarliga brister vi har mot Sodexo hjälpmedelcentral. Såsom långa väntetider, bristande kommunikation och förlorade hjälpmedel, uteblivna reparationer. Där vi krävde en granskning av detta. Regionen har tagit detta på stort allvar. Regionen har fortlöpande uppföljningar med Sodexo, samt att i december kommer de att skicka ut en enkät till förskrivare som förskriver hjälpmedel på regionens bekostnad för att få en bild av förskrivarnas erfarenheter av Sodexo och Hjälpmedel Stockholm under 2025. Vi DHR region Stockholm är glada för att man kommer att följa upp bristerna. Regelbunden och systematisk uppföljning av både upphandlad och egen regi är helt centralt för att säkerställa en välfungerande hjälpmedelsverksamhet över tid. Det är också viktigt att hjälpmedelsanvändarnas perspektiv kommer med också i det fortsatta arbetet. Regionen kommer att under nästa år göra en enkät till hjälpmedelsanvändare, och de kommer återkomma till oss i DHR region Stockholm, de vill gärna ha förslag på frågor.

Vi har också i DHR region Stockholm tagit upp att hälsan hos personer med funktionsnedsättning är sämre än de utan funktionsnedsättning, där vi har tagit frågan kring fritidshjälpmedel att det ska finnas möjlighet till det och där vi ser det som en viktig faktor som kan bidra till bättre hälsa. Det har gjorts

förändringar inom färdtjänst som innebär att man får ett visst antal resor per månad. För vissa innebär det att resor till träning väljs bort. DHR har tagit upp detta med politikerna.

DHR region Stockholm har tagit upp frågan om förskrivningar, vi upplever att kunskapen har blivit försämrad. Samt att vissa kliniker inte skickar sina arbetsterapeuter till utbildningar och det är verkligen inte bra. Regionen vet om problemet och trycker på att de ska gå på utbildningar. DHR region Stockholm har också tagit upp frågor bl.a att en medlem som använder sin elrullstol och fått ifrågasättande av hjälpmedelcentralen att han använder sitt hjälpmedel för mycket.

BRUKARRÅD SODEXO

Under året har det varit brukarråd på Sodexo på teams och ett på plats. DHR region Stockholm blev inbjudna till sitt lager och gör rekonditionering av hjälpmedel. Brukarråd hjälpmedel Syd, MAH och KommSyn

Under året har det inte DHR region Stockholm blivit kallade till något brukarråd på hjälpmedel Syd, MAH, KommSyn. Vet inte om det stämmer? Kolla med Liza, det är hon som har brukarrådet på Syd.

BOSSE RÅD, STÖD OCH KUNSKAPSCENTER

Rörelsehinderorganisationerna samverkar med Bosse Råd, stöd och kunskapscenter ett par gånger per år. Träffarna är viktiga för att vi ska kunna utbyta lägesbilder och dela erfarenheter om hur situationen ser ut i våra organisationer och bland våra medlemmar.

En återkommande fråga i dialogen är medlemmars försämrade psykosociala hälsa, som bland annat hänger samman med minskade stödinsatser – exempelvis personlig assistans, ledsagning och hemtjänst. Vi har lyft att insatser i många fall är snålt tilltagna och ibland helt dras in, vilket skapar otrygghet, ökad isolering och svårigheter att få vardagen att fungera.

Träffarna fungerar också som en plattform för att dela goda exempel, ge varandra tips och inspireras av varandras aktiviteter och arbetssätt.

Bosse erbjuder ett varierat utbud av kurser och cirklar för verksamhetsdeltagare – personer som bor i Region Stockholm, har en funktionsnedsättning och har fyllt 16 år. Verksamheten syftar till att stärka individens förutsättningar och egenmakt, samtidigt som den erbjuder en viktig plats för gemenskap och förståelse. Bosse är en miljö där funktionsnedsättning får vara norm för en stund – något som många beskriver som betydelsefullt och stärkande.

Yvonne Björkman i arbete på BOSSE.

LÄKEMEDELSKOMMITTÉN

Under 2025 har DHR Region Stockholm deltagit i Läke-medelskommitténs arbete med fokus på patientnytta, tillgänglighet och jämlika villkor för personer med funktionsnedsättning.

En av Läke-medelskommitténs viktigaste uppgifter är att ta fram Kloka Listan – en lättillgänglig sammanställning över rekommenderade läkemedel. Under året blev Kloka Listan tillgänglig via apoteken, vilket

gör det enklare för allmänheten att hitta informationen. DHR Region Stockholm har varit tydliga med att Kloka Listan inte bara ska vara ett stöd för vården, utan också vara begriplig och tillgänglig för "gemene man", så att fler kan ta informerade beslut om sin läkemedelsbehandling.

DHR Region Stockholm har också drivit frågor som rör praktisk användbarhet och ekonomi:

- Svåröppnade läkemedelsförpackningar: DHR har lyft hur nya förpackningslösningar kan skapa hinder i vardagen, särskilt för personer med nedsatt handfunktion.
- Ökade läkemedelskostnader: DHR har uppmärksammat konsekvenserna av att läkemedel blivit dyrare och betonat att kostnadsökningar slår hårdast mot personer med stora och långvariga behov av läkemedel.

SLSO – SAMVERKAN OM TILLGÄNGLIGHET, ANVÄNDBARHET OCH BEMÖTANDE

Under året har DHR Region Stockholm deltagit aktivt i dialogen med Stockholms läns sjukvårdsområde (SLSO) och lyft våra perspektiv på tillgänglighet, användbarhet och bemötande i regionens vårdverksamheter. SLSO är Region Stockholms egen vårdgivare och ansvarar för hälso- och sjukvård

utanför akutsjukhusen, med verksamheter inom bland annat primärvård, psykiatri och specialiserad vård. SLSO samarbetar även med Karolinska Institutet kring forskning, utbildning och utveckling och genomför årligen nära 6 miljoner patientbesök.

FYSISK TILLGÄNGLIGHET – KRAV FINNS, MEN BRISTER BEHÖVER FÖLJAS UPP

Den fysiska tillgängligheten regleras genom vårdval och vårdavtal. För vårdcentraler finns ett stort antal krav (över 50 tillgänglighetskrav). Verksamhetschefen har huvudansvaret lokalt, med stöd från fastighetsförvaltningen, och Hälso- och sjukvårdsförvaltningen (HSF) ansvarar för uppföljning. Vid nystart eller flytt genomför HSF inspektioner. Samtidigt har DHR Region Stockholm lyft att det saknas tydliga krav kring exempelvis bemanning och utformning av incheckningslösningar, vilket kan påverka både tillgänglighet och trygghet för patienter med olika behov.

DIGITAL UTVECKLING – ALLTID ÖPPET OCH 1177

SLSO utvecklar den digitala vården vidare genom Alltid öppet, där allt fler 1177-tjänster finns tillgängliga, exempelvis receptförnyelse. Under 2026 planeras att

patienter i större utsträckning ska kunna checka in och betala via appen, och fler privata vårdgivare vill ansluta sig. DHR Region Stockholm har i dialogen lyft vikten av att digitala lösningar utformas så att de är användbara även för personer med nedsatt rörelseförmåga, och att det alltid finns fungerande alternativ för den som inte kan eller vill använda appbaserade tjänster.

SMO-MOTTAGNINGAR – UPPSTART OCH UPPFÖLJNING

SLSO driver SMO (samordnat medicinskt omhändertagande) vid vårdcentralerna i Handen, Tullinge, Kista och Täby. Alla fyra mottagningarna är nu i gång, men det finns skillnader i volymer och målgrupper. Nuvarande avtal gäller till slutet av 2026. En projektledare har tillsatts som genomför platsbesök och djupintervjuer på mottagningarna. Detta arbete ska ligga till grund för förslag om hur verksamheten bör utvecklas efter att pilotperioden avslutats. DHR Region Stockholm följer utvecklingen och lyfter vikten av att SMO blir långsiktigt hållbart och tillgängligt för dem som har störst behov.

FOLKHÄLSA OCH VACCINATIONER

I dialogen har också frågor lyfts om hur vaccinationstäckningen kan öka och om man kan nå fler – särskilt yngre – via Alltid öppet. DHR Region Stockholm har understrukt att information och bokningsvägar behöver vara tillgängliga och begripliga, så att ingen uteslås från förebyggande vård på grund av bristande tillgänglighet eller digitala hinder.

Sammanfattningsvis har DHR Region Stockholm under året bidragit med ett tydligt funktionsrättsperspektiv i dialogen med SLSO – med fokus på att vården ska vara tillgänglig, användbar och trygg, både i fysiska miljöer och i digitala kontaktvägar.

BIDRAGSGRUPPEN

DHR Region Stockholm har under 2025 deltagit i Bidragsgruppen, som ansvarar för beredning och fördelning av det intressepolitiska bidraget till funktionshinderorganisationerna i länet. I arbetet har vi uppmärksammat att det totala bidraget inte har räknats upp på flera år och därmed inte följer den allmänna kostnadsutvecklingen eller inflationen. Samtidigt ska samma bidragssumma fördelas mellan fler organisationer än tidigare. Detta har medfört att DHR Region

Stockholm under 2025 har fått minskade ekonomiska resurser för sitt intressepolitiska arbete. Utvecklingen är oroande, eftersom den riskerar att försvaga funktionshinderorganisationernas möjligheter att bidra med kunskap, bevaka rättigheter och föra fram medlemmarnas perspektiv. Bedömningen är att det ekonomiska läget även framåt kommer att vara mer restriktivt.

SAMVERKANSRÅDETS AKTIVITETER OCH INSATSER INOM LOCUM

Inledning

Året 2025 har varit ett händelserikt år för samverkansrådet inom LOCUM. Trots utmaningar med sjukskrivningar och därmed färre möten än vanligt har rådet fortsatt att vara en central plattform för dialog, påverkan och utveckling av verksamheten. Samverkansrådet har haft tre ordinarie möten under året. Rådet har visat prov på stort engagemang och aktivt deltagande, vilket har bidragit till att rådsmedlemmarna fått möjlighet att påverka verksamheten både direkt och indirekt.

Samverkansrådets roll och betydelse

Samverkansrådet fungerar som en brygga mellan medarbetare, projektledare och styrelse inom LOCUM. Genom att rådsmedlemmarna bjuds in till projektmöten och

får delta i planering och projektering av nya vårdavdelningar på sjukhus, skapas en unik möjlighet att föra fram synpunkter och er-

farenheter om verksamheten. Denna dialog har visat sig vara ovärderlig, särskilt vid större förändringar och nybyggnationer, där insikter från rådet bidrar till att skapa bättre arbetsmiljöer och mer ändamålsenliga lokaler.

Mötet på Danderyds sjukhus – ett exempel på samverkan

Ett av förra årets mest betydelsefulla tillfällen var mötet i december 2024 vid Danderyds sjukhus, byggnad 61, som just blivit färdigställd. Under detta möte fick samverkansrådets representanter en rundtur i de nya lokalerna och möjlighet att ställa frågor direkt till projektgruppen. Vid det efterföljande samverkansrådsmötet i februari 2025 diskuterades erfarenheterna från

Danderyd, och projektgruppen uttryckte stor uppskattning för de synpunkter och frågor som framkommit. Det betonades särskilt hur viktigt det är att förstå bakgrunden till vissa val och åtgärder, för att verksamheten ska fungera optimalt för alla – både personal och patienter. Denna typ av samverkan har bidragit till att skapa en öppen och lärande kultur inom LOCUM, där olika perspektiv tas tillvara.

Fokus på säkerhet – nya utmaningar och åtgärder

Under samverkansrådets möte i september låg fokus på säkerheten på sjukhusen. Bakgrunden är att det vid flera tillfällen har förekommit att stora grupper, exempelvis ungdomar, besökt sjukhusen och att personalen då har känt sig hotad. För att öka tryggheten för både patienter och personal har man infört så kallad "lockdown" på vissa akutmottagningar, vilket innebär att entrédörrarna låses automatiskt. Denna åtgärd har diskuterats ingående i rådet, där man har vägt behovet av säkerhet mot vikten av tillgänglighet och öppenhet. Diskussionerna har lett till att rådet kunnat ge värdefulla inspel kring hur säkerhetsrutiner kan utformas för att skapa en trygg arbetsmiljö utan att inskränka på patienternas och besökarnas rättigheter.

Färre möten och utbildningar – men fortsatt utveckling

På grund av sjukskrivning har LOCUM haft färre samverkansrådsmöten under året än normalt. Det har även hållits färre insiktsutbildningar för medarbetarna. Trots detta har rådet lyckats genomföra en efterlängtd utbildning för Locums styrelse, där representanter från organisationerna föreläste om vad tillgänglighet innebär i praktiken. Efter föreläsningarna fick styrelsemedlemmarna prova på praktiska övningar, såsom promenad med hörselkåpor, ögonbindel samt att ta sig runt i rullstol. Dessa övningar har varit mycket uppskattade och har bidragit till ökad förståelse för de utmaningar som personer med olika funktionsnedsättningar möter i vardagen. Utbildningen har också lett till konkreta förbättringsförslag kring tillgänglighet i Locums lokaler och verksamheter.

Reflektioner och framtidsutsikter

Samverkansrådet har under året fortsatt att vara en viktig plattform för dialog och påverkan inom Locum. Trots ett år med färre möten och utbildningar har rådet bidragit med värdefulla insikter och förbättringsförslag för verksamheten, med särskilt fokus på tillgänglighet, användarbarhet och säkerhet. Arbetet fortsätter under kommande år med ambitionen att stärka samverkan och skapa en tryggare och mer inkluderande miljö för alla medarbetare och besökare. Rådet ser fram emot att fortsätta utveckla sitt arbete, och att vara en drivande kraft för förbättring och innovation inom Locum.

Samverkan om SL:s allmänna kollektivtrafik

SL:s allmänna kollektivtrafik omfattar flera trafikslag: tunnelbana, linjetrafik med buss, pendeltåg, pendelbåtar och skärgårdsbåtar samt spårvagns- och lokalbanetrafik. Vår uppgift i samverkan är att medverka till att all kollektivtrafik som regionen ansvarar för blir tillgänglig, trygg och säker för personer med nedsatt rörelseförmåga och/eller andra funktionsnedsättningar.

Digital tillgänglighet

Vi har begärt och erbjudit vår medverkan i arbetet med att utveckla SL-appen och Reseplaneraren så att de fungerar bättre för personer med nedsatt rörelseförmåga. Ett konkret exempel är att reseplaneraren bör

kunna erbjuda val av trappfri resa med realtidsinformation.

Avstängningar och trafikomläggningar

Med anledning av den ur tillgänglighetssynpunkt misslyckade sju veckor långa sommaravstängningen av tunnelbanans linje mellan Skärmarbrink och Farsta strand har vi efterfrågat vilka åtgärder ansvariga avser att vidta för att garantera tillgängligheten för personer med funktionsnedsättning vid planerade avstängningar och trafikomläggningar.

Samma fråga har vi ställt gällande avstängningar och omläggningar i busstrafiken vid planerade eller kända demonstrationer och evenemang, som Stockholm Marathon, 1 maj, Pride och Palestinademonstrationer. Vi har även frågat hur SL och Trafikförvaltningen aktivt följer upp både positiva och negativa effekter av avstängningar och trafikomläggningar.

Resevillkor och information i trafiken

När SL förbjöd elsparkcyklar och andra elektriska åkdon i tunnelbanan fick vi SL att snabbt förtydliga på stationernas digitala skyltar att förbudet inte gäller elrullstolar, som fortsatt är tillåtna.

Samtidigt kvarstår problem: trots våra och personalens protester får cyklar tas med på tvärbanan, vilket har medfört att rullstolsutrymmet nu delas med cyklar och barnvagnar.

Infrastruktur och stations-tillgänglighet

Vi har lyft flera frågor som direkt påverkar möjligheten att resa:

- kommande brandgasdörrar i tunnelbanan som måste gå att passera och hantera även om man använder rullstol,
- avstängda hissar som blir stående alldeles för länge,
- hissen mellan T-Ropsten och Lidingöbanan, som är för liten för elektrisk rullstol,
- behovet av plattformbarriärer mellan spår och plattform, som ökar säkerheten genom att försvåra obehöriga att gå på spåren och minska risken för fall, särskilt vid trängsel och smala perronger.

Slussen är ett återkommande diskussion-sämne, inte minst kopplat till den kommande bussterminalen och anslutningen till Saltsjöbanan.

Pendeltåg: service, spontanitet och självständighet

När SL och dåvarande entreprenören MTR ersatte tågvärdarna med kameror fick det stora negativa följder för tillgängligheten och möjligheten att resa spontant med pendeltåg. Tågvärdens smidiga rampservice ersattes av en förbokad service.

En annan försämring är passagerarstyrd dörröppning sommartid på pendeltågen. Personer med nedsatt syn kan ha svårt att

hitta knappen, och rullstolsanvändare kan ha svårt att nå den.

Nya fordon och trafikslag vi bevakar

Det kommer nya fordon till Saltsjöbanan. Vi bevakar att de blir tillgängliga, och särskilt angeläget är entréernas utformning.

I linjebussar finns oftast bara en rullstolsplats i flexutrymmet som delas med barnvagnsförare och rullatoranvändare. Efter som vi är beroende av en fungerande ramp som läggs ut av busschauffören har vi fått igenom en rutin om daglig städning under rampen. Vi har också efterfrågat en utvärdering av den rullatorbox som finns i bussens flexutrymme.

Hamn- och skärgårdstrafik samt framtida båtbeställningar

Efter att en medlem anmält att han skadats och fått blodvite i samband med ombordstigning har vi efterfrågat information om tillbud i hamn- och skärgårdstrafiken. Enligt uppgift är det mycket sällan någon skadas, och all säsongspersonal får en introduktionsskurs för att minimera risker för olycksfall. Vi har begärt att få vara med när nya båtar ska beställas eller sättas i trafik. Bland annat ska de så kallade V-båtarna på sikt ersättas.

Infartsparkeringar och omstigningskedjor

Även infartsparkeringars lägen och utformning har aktualiserats. Infartsparkeringar är viktiga omstigningsplatser när resan delvis görs med eget fordon och delvis med allmän kollektivtrafik, och behöver därför fungera tillgängligt i hela reskedjan.

Utbyggd tunnelbana och nya koncept

Med Förvaltningen för utbyggd tunnelbana har vi diskuterat det annorlunda konceptet med kortare och förarlösa tåg. Precis som förarlösa hissar behöver förarlösa tåg både subjektivt upplevas och objektivt vara trygga och säkra. Anslutningen till befintliga linjer måste vara smidig och tillgänglig för personer med olika slags funktionsnedsättningar.

Samverkan och systemperspektiv

I vårt remissvar kring samverkansöverenskommelsen efterlyser vi en återgång till ett gemensamt samverkansråd för allmän kollektivtrafik och färdtjänst. Vi ser kollektivtrafiken som ett gemensamt ansvar i ett sammanhållet system, även om delarna har olika förutsättningar – på samma sätt som buss och tunnelbana fungerar olika men ingår i samma helhet.

FÄRDTJÄNST – SAMVERKAN, UTVECKLING OCH ERFARENHETER UNDER ÅRET

Samverkan och möten

I enlighet med överenskommelsen med Region Stockholm har vi under året genomfört fyra resursgruppträffar samt fyra samverkanråd för färdtjänst. Utöver dessa har vi arrangerat cirka sju workshops där vi fördjupat oss i olika frågor kopplade till färdtjänstverksamheten. Dessa möten har varit avgörande för att samla in och ge synpunkter, dela erfarenheter och för att stärka samarbetet mellan färdtjänstresenärer, tjänstemän och taxibolag.

Omvärldsbevakning och rapportering
Vi har fortlöpande bevakat aktuella händelser och utmaningar som vi själva och våra medlemmar har stött på i vårt resande med färdtjänst. Dessutom får vi löpande rapporter från färdtjänstverksamheten om förändringar i regelverk, nya riktlinjer och andra åtgärder som påverkar oss som resenärer. Denna bevakning är viktig för att tidigt kunna lyfta frågor och påverka utvecklingen mot en mer tillgänglig och rättvis färdtjänst.

Vi uppskattar särskilt att få löpande information om färdtjänstappens utveckling och att vi får möjlighet att tycka till om förbättringar – det skapar både delaktighet och en bättre träffsäkerhet i de förändringar som görs.

Vi har i våra diskussioner med regionen framhållit att appen, trots att det fortfarande kan dyka upp buggar, nu uppnått en genomgående hög kvalitet. Den sparar tid, gör beställningen mer förutsägbar och minskar oro för många resenärer. En särskilt viktig fördel är att appen minskar risken för felbokningar som kan uppstå i telefonbeställningar, där missförstånd lätt händer i den mänskliga kommunikationen (tider, adresser, upphämningsplats, specialbehov). Med appen blir uppgifterna tydliga och spårbara direkt i beställningen, vilket ger en tryggare resa och färre onödiga avvikelser.

Färdtjänstens betydelse

Färdtjänsten är en livsviktig länk för oss som har svårt att använda kollektivtrafiken. Den möjliggör för oss att komma ut, vara delaktiga och inkluderas i samhället. Kollektivtrafiken är för många ett viktigt komplement, men det är avgörande att dess utveckling och tillgänglighetsanpassning inte sker på bekostnad av färdtjänsten. För många är färdtjänsten det enda alternativet för att kunna delta i samhällslivet.

Vi vill därför tydligt framhålla att tillgänglig kollektivtrafik och en välfungerande färdtjänst måste gå hand i hand. Alla ska ha rätt att röra sig fritt och tryggt, oavsett funktionsnedsättning.

Insiktsutbildningar för kundtjänst

Under året har vi hållit en insiktsutbildning för färdtjänstens kundtjänstpersonal där deltagarna fick möjlighet att uppleva olika funktionsnedsättningar. De fick bland annat prova på att vara hörselskadade, ha nedsatt syn, åka rullstolstaxi och testa klappklättrare. Syftet var att öka förståelsen för de utmaningar som våra medlemmar möter i vardagen och förbättra bemötandet och servicen.

Vi genomförde även ett liknande utbildningspaket för SL:s kundservice. Denna gång var vi nere i tunnelbanan där personalen fick testa samma moment som färdtjänstens kundtjänst. Det har varit värdefulla insatser för att höja kunskapsnivån och empatin hos de som möter våra medlemmar.

INSIKTSUTBILDNINGAR INOM REGION STOCKHOLM

Tillsammans med Funktionsrätt Stockholms län och SRF Stockholm Gotland har DHR Region Stockholm under året fortsatt att bidra till och genomföra insiktsutbildningar för flera verksamheter inom Region Stockholm. Utbildningarna har riktats till bland annat Trafikförvaltningens administrativa personal och SL Kundtjänst, men även till verksamheter inom Locum samt hälso- och sjukvården.

Syftet med insiktsutbildningarna är att stärka kunskapen om de hinder och utmaningar som personer med funktionsnedsättning möter i vardagen och i kontakten med regionens service och verksamheter – och därigenom bidra till bättre bemötande, tillgänglighet och jämlika förutsättningar.

Utbildningarna kombinerar en faktadel med praktiska och erfarenhetsbaserade moment. Deltagarna får en introduktion till våra olika organisationer och perspektiv samt grundläggande kunskap om tillgänglighet och universell utformning, FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD) och hur en funktionsrättskonsekvensbeskrivning (FKB) kan användas i arbetet. Därefter bidrar personliga berättelser till att synliggöra hur det fungerar – eller inte fungerar – i praktiken.

En viktig del är de praktiska övningarna, där deltagarna exempelvis får prova att köra rullstol inomhus och utomhus för att uppleva hinder som tunga dörrar, trösklar, svåråtkomliga utrymmen i lunchrum, in- och utpassage samt backar och andra miljöer som påverkar självständighet och säkerhet. En återkommande fråga i utbildningarna är: Hur skulle det fungera för oss att vara en av kollegorna på arbetsplatsen? Den frågan hjälper till att koppla kunskap och övningar till konkreta förbättringar i arbetsmiljö, rutiner och bemötande.

SAMARBETE MED ÖVRIGA FUNKTIONSHINDER-ORGANISATIONER

Rörelsehinderföreningarna i samverkan – RH-gruppen

RH-gruppen är ett etablerat nätverk för rörelsehinderorganisationerna i Stockholms län, där DHR Region Stockholm samverkar med Neuroförbundet Stockholms län, Rörelsehindrade Barn och Ungdomar (RBU) Stockholms län, Reumatikerdistriktet i Stockholms län samt Personskadeförbundet RTP-S. Genom samverkan stärker vi vår gemensamma röst och arbetar för att förbättra tillgänglighet och villkor för personer med nedsatt rörelseförmåga.

Dialog med färdtjänstkommittén och fortsatt påverkansarbete

Under året deltog RH-gruppen i ett dialogmöte med färdtjänstkommittén. sammanfattade mötet som positivt, med en konstruktiv stämning och viktiga kontakter inför det fortsatta arbetet.

KONTAKT MED NYTT TRAFIK-REGIONRÅD

RH-gruppen har under flera år haft en god kontakt med trafikregionrådet Anton Fendert (MP). Under hösten avslutade han sitt

uppdrag och efterträddes av Jakop Dalunde (MP). RH-gruppen träffade Jakop Dalunde vid ett RH-möte under hösten som en inledning till fortsatt dialog. Vid mötet presenterade RH-gruppen sin verksamhet samt de diskussioner och "stresstester" som genomförts tillsammans med Anton, som underlag för det fortsatta arbetet.

FÖRBEREDELSE INFÖR VALET 2026

RH-gruppen påbörjade under året planering av gemensamma aktiviteter inför valet 2026. Bland annat planerades en enkät om färdtjänst och hjälpmedel, som ska användas som underlag för fortsatt påverkan. Enkäten ska därefter följas upp av en debatt med regionpolitikerna inför valet 2026, med fokus på konkreta förbättringar för personer med nedsatt rörelseförmåga.

Prideparaden

Lördagen den 2 augusti 2025 deltog DHR Region Stockholm i Stockholm Pride Parade för att stå upp för allas rätt att älska den man vill och vara den man är – och för att tydligt markera att mänskliga rättigheter gäller alla.

Under parollen "Samma fördomar – samma kamp, tillsammans är vi starkare" deltog vi för att lyfta att diskriminering och exkludering ofta hänger ihop och att solidaritet

Patrick Englund är styrelseledamot.

mellan rörelser stärker arbetet för allas lika värde.

DHR Region Stockholm gick tillsammans med RH-gruppen, en samarbetsgrupp för rörelsenedsättningsorganisationer i regionen. I RH-gruppen ingår DHR, Neuro, RBU, Reumatikerförbundet och RTP. Tillsammans samlade vi över 40 deltagare i vårt följe.

Det blev en dag fylld av glädje, gemenskap och synlighet – och ett viktigt tillfälle att visa att funktionsrättsfrågor och hbtqi-personers rättigheter hör ihop i kampen för ett mer jämlikt och tillgängligt samhälle.

STYRELSEUTBILDNING FÖR DISABLED REFUGEES WELCOME

I februari 2025 genomförde DHR Region Stockholm en styrelseutbildning för anställda och medlemmar i Disabled Refugees Welcome. Utbildningen var en del av vårt arbete för att stärka organisering, delaktighet och rättighetsperspektiv för nyanlända personer med funktionsnedsättning. Den var också ett viktigt steg i att identifiera och förbereda personer för ett styrelsearbete, med målet att kunna starta upp en DHR-avdelning i Botkyrka–Salem.

Utbildningen tog avstamp i den svenska traditionen av folkrörelse och aktivt föreningsliv och innehöll konkreta genomgångar av vad som krävs för att driva en förening. Deltagarna fick kunskap om föreningsstruktur och demokratiska processer, styrelsens olika roller och funktioner samt det ansvar som följer med att vara förtroendevald.

I nästa steg fokuserade utbildningen på hur föreningar kan arbeta rättighetspolitiskt. DHR Region Stockholm gav verktyg och exempel på hur man kan påverka viktiga kommunala frågor ur ett funktionshinderperspektiv, bland annat genom dialog med kommunen, remisser, samverkan och opinionsbildning.

Genom utbildningen stärktes deltagarnas förutsättningar att ta en aktiv roll i föreningslivet och driva frågor om tillgänglighet, delaktighet och rättigheter lokalt – samt bidra till att skapa långsiktigt hållbara strukturer för påverkan i Botkyrka–Salem.

ÖPPNA TEMATRÄFFAR FÖR ALLMÄNHET OCH MEDLEM- MAR

Universell utformning med Emil Erdtman

I mitten av januari 2025 genomförde DHR Region Stockholm årets första träff, där vi hade glädjen att välkomna Emil Erdtman, som doktorerade i rehabiliteringsteknik våren 2024. Emil presenterade sin doktorsavhandling om universell utformning – ett sätt att arbeta med tillgänglighet som utgår från att människor är olika och att miljöer och lösningar därför behöver fungera för så många som möjligt från början.

Under träffen beskrev Emil hur universell utformning är relevant inom flera samhällsområden, bland annat skola, arbetsliv och bostäder, och han delade resultat från sin studie om samverkan mellan kommuner och den lokala funktionshinderrörelsen i frågor som rör offentliga byggnader, gator och torg. Träffen gav konkreta exempel på hur kommuner kan arbeta mer systematiskt med universell utformning och hur civilsam-

hällets erfarenheter kan tas tillvara i planering och utveckling.

Emil berättade också om att han i november 2024 presenterade sin avhandling på den återkommande internationella forskarkongressen om universell utformning, denna gång i Norge – ett land som, till skillnad från Sverige, har lagstiftning om universell utformning. Träffen gav deltagarna nya perspektiv och stärkte kunskapen om hur universell utformning kan användas som ett praktiskt verktyg för ett mer tillgängligt och inkluderande samhälle.

RÄTTIGHETER FÖR PERSONER MED NORMBRY- TANDE FUNKTIONALITET I ÅTSTRAMNINGARNAS TIDER

Onsdagen den 28 maj 2025 arrangerade DHR Region Stockholm en digital tematräff via Teams på temat "Rättigheter för personer med normbrytande funktionalitet i åtstramningarnas tider". Syftet var att belysa hur åtstramningar och förändrade tillämpningar påverkar möjligheten att få stöd och leva ett självständigt liv med full delaktighet.

Under träffen lyftes att funktionsnedsättningsrelaterat stöd länge varit i fokus för svensk åtstramningspolitik. Många förändringar har skett utan att lagtexter formellt

ändrats. I stället har tolkningar av lagstiftning förändrats, oron för kostnader ökat och ersättningsnivåer sjunkit, samtidigt som tillgång till stöd har försvårats.

För att fördjupa perspektiven bjöd styrelsen in Ida Norberg, universitetslektor i sociologi vid The University of Glasgow (Skottland). Hennes forskning rör bland annat byråkratiskt våld, funktionsnedsättning, makt och staten. Ida Norberg talade om konsekvenserna av dagens policymiljö för personer med normbrytande funktionalitet och hur förändringar inom svensk välfärd kan förstås som en form av byråkratiskt våld – där beslut, bedömningar och administrativa processer riskerar att skapa otrygghet, begränsa livsutrymme och försvåra tillgången till rättigheter i praktiken.

Träffen bidrog till ökad kunskap och gemensam analys kring aktuella samhällsförändringar och gav ett viktigt underlag för DHR Region Stockholms fortsatta rättighetspolitiska arbete.

FÖRFATTARFÖRELÄSNING MED MARGARETA PERSSON

Den 25 mars 2025 arrangerade DHR Region Stockholm en välbesökt och mycket uppskattad föreläsning med Margareta Persson, med utgångspunkt i hennes nya bok Lämna bort barnet och glöm. Föreläs-

ningen berörde starkt och väckte igenkänning, då den lyfter erfarenheter som på olika sätt fortfarande speglas i dagens diskussioner om bemötande, rättigheter och delaktighet.

I boken skildras en mörk del av vår nutidshistoria: så sent som på 1970-talet uppmannes mödrar på BB att lämna bort barn med Downs syndrom eller synliga rörelsenedsättningar, och fick höra att de skulle "glömma" barnet och i stället skaffa ett nytt. Margareta Persson berättade också om hur många barn med funktionsnedsättning under denna tid inte fick växa upp hemma, utan placerades på institutioner, skolinternat långt från familjen eller vistades långa perioder på sjukhus utan sina föräldrar. I boken kommer flera av de drabbade själva till tals och beskriver en uppväxt präglad av separation, otrygghet och en ofta hård miljö – och hur varken de eller deras föräldrar har fått upprättelse för den förlorade barndomen.

Genom föreläsningen bidrog DHR Region Stockholm till kunskap, reflektion och samtal om historiska erfarenheter som är viktiga att synliggöra – både för att förstå vår samtid och för att stärka arbetet för mänskliga rättigheter och ett samhälle där personer med funktionsnedsättning aldrig ska behöva fråntas sin familj, sin trygghet eller sin självklara plats.

VÅLD I NÄRA RELATIONER UR FUNKTIONSHINDER-PERSPEKTIV

Den 23 september 2025 arrangerade DHR Region Stockholm en öppen föreläsning om våld i nära relationer med tydligt funktionshinderperspektiv. Styrelsen hade bjudit in Negar Mottaghi från DHR:s förbundskansli – socionom, folkbildare och ombudsman – med expertis inom våld i nära relationer och en gedigen bakgrund inom funktionsrätt. Föreläsningen belyste att personer med funktionsnedsättning löper 2–4 gånger högre risk att utsättas för våld och att kvinnor med funktionsnedsättning är särskilt utsatta för sexuellt våld. Negar lyfte också att det finns ett stort mörkertal, där många inte vågar eller kan anmäla på grund av beroendeställning, rädsla och bristande tilltro från omgivningen.

Under kvällen synliggjordes flera former av våld som kan drabba personer med funktionsnedsättning, såsom fysiskt, psykiskt, ekonomiskt, sexuellt, materiellt och digitalt våld, liksom försummelse. Ett särskilt fokus låg på hur våld kan ta sig uttryck genom isolering, samt kontroll och maktutövning i relationer där den utsatta kan vara beroende av andra för vardagliga behov – och hur stödinsatser ibland kan missbrukas för att utöva kontroll.

GENOMSLAG I POLITIKEN

Träffen fick även konkret genomslag i det regionala arbetet. Maria Kihlström Moderaterna, regionpolitiker, deltog och inspirerades att efter träffen lämna in en interpellation som lyfter flera centrala frågor ur ett funktionshinderperspektiv. Interpellationen tar bland annat upp:

- hur Region Stockholm säkerställer att vårdcentraler, akutmottagningar och psykiatriska enheter är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning som utsätts för våld,
- om regionen avser att utbilda vårdpersonal i att upptäcka och bemöta våld i nära relation utifrån ett funktionshindersperspektiv,
- hur regionen säkerställer att information om våld i nära relation finns i tillgängliga format (exempelvis lättläst, teckenspråk, bildstöd och olika språk),
- samt om det finns planer att utveckla eller stödja tillgängliga skyddade boenden för personer med funktionsnedsättning som behöver lämna en våldsam relation.

Läs hela interpellationen på sidan 38.

INSPIRATIONSRESOR MED STOCKHOLMS TUNNELBANA

Våra inspirationsresor syftar till att uppmuntra medlemmarna att välja den klimatsmarta allmänna kollektivtrafiken framför färdtjänst när det är möjligt och ändamålsenligt. Tillgängligheten inom kollektivtrafiken har förbättrats över tid, och SL arbetar kontinuerligt för att anpassa resandet efter olika behov.

DHR Region Stockholm bidrar i detta arbete genom att ta tillvara medlemmarnas erfarenheter och sprida kunskap om hur man kan resa tryggt och smidigt.

För att synliggöra dessa förbättringar och stärka tryggheten i resandet genomförde vi under våren två aktiviteter. Den 15 maj arrangerade vi en konstresa i tunnelbanan med konstvetaren Marie Andersson som guide, där deltagarna fick lära sig mer om den konst som pryder stationerna. Den 23 maj genomförde vi ytterligare en inspiration-sutflykt som avslutades med en gemensam fika på förbundskansliet i Farsta. Träffarna gav också möjlighet att utbyta erfarenheter om tillgänglighet och diskutera vad som fungerar bra och vad som fortfarande behöver förbättras.

I oktober tog vi oss an trafiknavet T-centralen, där vi tillsammans bekantade oss med stationens olika hissar och gick igenom smidiga vägar mellan tunnelbanans och

pendeltågens plattformar. Det var särskilt värdefullt för den som vill undvika trappor, långa gångsträckor och behöver använda hiss eller gångramp.

TEMATRÄFF OM FUNKTIONSHINDERPERSPEKTIV I KRIS OCH KRIG

Den 7 oktober 2025 arrangerade DHR Region Stockholm en tematräff med Anna Teljfors från MSB – Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Syftet var att stärka dialogen om krisberedskap ur ett funktionsrättsperspektiv och lyfta de hinder som personer med rörelsenedsättning möter i praktiken.

Under kvällen beskrev MSB hur myndigheten arbetar i olika format för att ge invånarna så tillgänglig information som möjligt, bland annat genom den återkommande broschyren som ges ut vart femte år i flera format.

DHR Region Stockholms viktigaste budskap: tillgängliga skyddsrum

DHR Region Stockholm lyfte särskilt att skyddsrum ofta är fysiskt otillgängliga. Exempel som togs upp var skyddsrum i källarplan med branta trappor, samt att hissar – om de finns – sannolikt inte kan användas vid kris. Vi pekade även på att höga trösklar kan hindra personer som använder hjälp-

medel, och även exempelvis föräldrar med barnvagn, från att ta sig in.

Behov av bredare funktionshinderperspektiv i informationen

Vi uppmärksammade att den senaste broschyren har en sida om funktionsnedsättningar, men att fokus i stor utsträckning ligger på att man får ta med ledarhund till skyddsrum. Samtidigt finns råd om att i förväg prata med anhöriga, assistenter och grannar om vad man behöver om något händer. DHR Region Stockholm betonade att informationen behöver utvecklas så att den i högre grad omfattar fysiska hinder och praktiska förutsättningar för olika målgrupper.

DHR bidrog med kunskap – från mottagare till resurs

MSB:s arbete kopplar också till forsknings- och utvecklingsinsatser. Professor Anna-Lisa Osvalder (Chalmers) har på MSB:s uppdrag tagit fram materialet "Från passiv mottagare till aktiv resurs". MSB uttryckte att man vill få tips och idéer från organisationer som DHR om hur myndigheten kan tänka kring fysisk tillgänglighet och inkludering i beredskapsarbetet.

Tematräffen gav MSB ett tydligt perspektiv på vilka frågor som är avgörande för säkerhet och delaktighet för personer med funktionsnedsättning. Mot bakgrund av omvärldsläget är detta ett område som DHR Region

Stockholm ser som mycket angeläget att fortsätta utveckla i dialog med myndigheter och andra aktörer.

DISKRIMINERING OCH FUNKTIONSRÄTT

DHR Region Stockholm arrangerade under året en välbesökt temakväll om diskriminering och förekomsten av diskriminering av personer med funktionsnedsättning. Till träffen hade vi bjudit in Annika Jyrvall Åkerberg, jurist med inriktning på mänskliga rättigheter samt svensk och europeisk diskrimineringslagstiftning.

Kvällen inleddes med en genomgång av diskriminering som en grundläggande princip inom mänskliga rättigheter, och vilka centrala konventioner och rättighetsdokument som skyddar mot diskriminering. Därefter följde en fördjupning i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD), med fokus på att deltagarna skulle få verktyg att åberopa konventionen i argumentation och påverkansarbete utifrån ett diskrimineringsperspektiv. I detta sammanhang tydliggjordes också de olika formerna av diskriminering och hur de kan ta sig uttryck i praktiken.

Träffen var upplagd med både kunskapspass och dialog. Deltagarna fick bland annat arbeta med konkreta övningar kopplade

till konventionens artiklar. En gemensam diskussion utgick från artikel 27 (rätten till arbete), där deltagarna reflekterade över hur den egna rätten är tillgodosedd och om diskriminering kan ha förekommit i det aktuella fallet – samt hur konventionen kan användas som stöd i argumentationen.

I den senare delen breddades perspektivet till kulturlivet, med fokus på hur man kan argumentera utifrån konventionens skydd även när det gäller delaktighet och tillgång till kultur. DHR Region Stockholm bidrog med erfarenheter av hinder och utmaningar som uppstår i praktiken, vilket gav diskussionen tydlig förankring i medlemmarnas vardag.

Temakvällen stärkte deltagarnas kunskap om rättigheter och gav konkreta verktyg för att känna igen, beskriva och bemöta diskriminering – samt för att driva frågor vidare med stöd i både lagstiftning och internationella konventioner.

SMÄRTGRUPPEN – STÖD SOM STÄRKER HÄLSA OCH AVLASTAR VÅRDEN

Smärtgruppen fyller ett viktigt gap mellan den medicinska behandlingen och patientens vardag. För personer med långvarig smärta – ofta i kombination med nedsatt rörelseförmåga – behövs stöd som stärker

förmågan att hantera livet över tid, inte bara vid enstaka vårdkontakter.

Genom att erbjuda verktyg för egen hantering (self-management) och kamratstöd bidrar smärtgruppen till ökad trygghet och minskad isolering. Det kan i sin tur minska risken för försämring, psykisk ohälsa och återkommande akuta vårdbesök. På så sätt skapar verksamheten en hälsoekonomisk vinst genom att avlasta både primärvård och specialistkliniker i Region Stockholm, samtidigt som den stärker livskvalitet och delaktighet för deltagarna.

DHR Region Stockholm har även i år fortsatt med den uppskattade smärtcirkeln, där deltagarna träffas en gång i månaden för erfarenhetsutbyte, gemenskap och stöd i att hantera långvarig smärta i vardagen.

Maria Johansson ledde utfågningen.

SAMTAL OM FUNKTIONSRÄTT, REGIONALT ANSVAR OCH VÄGEN FRAMÅT

Under träffen den 3 december stod FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD) i centrum, med fokus på hur rättigheterna genomförs i praktiken och vilket ansvar Region Stockholm har som en del av staten.

Funktionsrätt som en del av mänskliga rättigheter

Ola Linder från Institutet för mänskliga rättigheter inledde med att sätta funktionsrätt i ett människorättsperspektiv och kopplade det till CRPD. Han lyfte flera centrala artiklar – bland annat om grundläggande

principer, icke-diskriminering, tillgänglighet, personlig rörlighet och rätten till arbete – och betonade att bristande genomförande riskerar att få direkta konsekvenser i människors vardag. Han återkom också till att det finns omfattande rekommendationer kopplade till konventionens alla artiklar och att genomförandet behöver stärkas på alla nivåer, även regionalt.

Uppdraget och genomförandet

Peeter Kaaman från Myndigheten för delaktighet beskrev sitt uppdrag och arbetet som pågår för att samla in kunskap och erfarenheter om hur konventionen efterlevs. Uppdraget ska så långt som möjligt genomföras i nära samarbete med funktionsrättsorgani-

sationerna, i former som bedöms lämpliga. Slutresultatet blir ett underlag till regeringen, som sedan fattar beslut om hur rekommendationerna ska omhändertas.

Arbetet pågår under perioden september 2024 till februari 2026 och omfattar en fördjupad dialog med kommuner och regioner. Som en del av detta har 175 kommuner besvarat en enkät om arbetet med konventionen och vilka utmaningar de ser. Bland utmaningarna nämns bland annat att det är svårt att veta hur rättigheterna ska omsättas i kommunal och regional kontext. Därutöver visar enkätresultaten att kunskapen om konventionen är låg.

Politikens roll och panelens perspektiv

I samtalet med politikerna diskuterades hur CRPD används i det politiska uppdraget, hur partierna ser på att göra konventionen till lag samt om invånare med funktionsnedsättning i Region Stockholm har samma möjligheter som andra. Samtalet berörde även brister i implementeringen av konventionsrättigheter, exempelvis inom tillhandahållande av tjänster, rehabilitering och delaktighet i politiskt och offentligt liv. I diskussionen återkom också frågan om risken för en tillbakagång mot ett mer medicinskt synsätt på funktionsnedsättning, i stället för ett rättighetsbaserat förhållningssätt.

Efter paus breddades diskussionen i en panel där olika erfarenheter och kunskapsunderlag kopplades samman. Erika Werme från DHR:s förbundsstyrelse lyfte arbetet för att stärka konventionens ställning, Patrik Forslin från DHR Region Stockholms styrelse gav en bild av hur situationen ser ut i praktiken och vilka konsekvenser brister får för människor, Andreas Pettersson, lektor i juridik från Södertörns högskola bidrog med forskningsperspektiv.

Konkreta sakfrågor

Den avslutande delen fokuserade på konkreta frågor där regionens ansvar blir tydligt i vardagen:

- allmänna kommunikationer och färdtjänst, inklusive möjligheten till spontanresande
- hjälpmedel, exempelvis egenavgifter och fritidshjälpmedel
- folkhälsa och delaktighet, där tillgång till stöd i praktiska situationer lyftes som avgörande
- tillgänglighet i vården – att lokaler och utrustning ska fungera för alla, exempelvis vid röntgen, incheckning, gynekologi och mammografi

Träffen avslutades med frågor från publiken och en sammanfattning av de viktigaste medskicken: att CRPD behöver få större genomslag i praktiken, att genomförandet kräver samarbete med funktionsrättsrörelsen och att regionens beslut påverkar möjligheten till delaktighet, självständighet och jämlik tillgång till samhällsservice.

REMISS

Remissvar från DHR Region Stockholm
Ärende: Överenskommelse om samverkan mellan trafikförvaltningen, förvaltningen för utbyggd tunnelbana och intresseorganisationer

Darienummer: TN 2023-1228

Datum: 2025-11-18

Sammanfattning

DHR Region Stockholm välkomnar ambitionen att stärka samverkan med funktionshinderorganisationer och pensionärsorganisationer. Vi ser dock flera brister i den föreslagna överenskommelsen som riskerar att begränsa delaktighet och påverkan för personer med funktionsnedsättning. I stort ställer vi oss bakom Funktionsrätts remissvar med några egna kommentarer. Nedan följer våra synpunkter och förslag.

1. Samrådsstruktur

Vi anser att samrådet inte ska delas upp i två separata råd för kollektivtrafik och färdtjänst. Färdtjänsten är en del av kollektivtrafiken och bör behandlas i ett och samma samverkansråd. Uppdelningen riskerar att skapa stuprör och försvåra helhetsperspektivet för resenärer med funktionsnedsättning.

2. Ansvarsfördelning

Formuleringen att förvaltningen för utbyggd tunnelbana deltar 'vid behov' är otydlig. Det måste finnas klara kriterier för när och hur

denna förvaltning deltar, för att säkerställa att frågor som påverkar tillgänglighet i nya projekt inte faller mellan stolarna.

3. Påverkan och återkoppling

Det saknas en tydlig process för hur synpunkter från organisationerna tas om hand och påverkar beslut. Vi föreslår att beslutspunkter och återkoppling dokumenteras och kommuniceras efter varje möte samt att ett system för spårbarhet införs.

4. Representation

Endast tre funktionshinderorganisationer nämns. Vi anser att fler perspektiv måste inkluderas, exempelvis hörselskadade, personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och kognitiva svårigheter.

5. Tillgänglighet

Formuleringen om hjälpmedel och tolkbehov är för vag. Det bör finnas tydliga rutiner för hur behov kartläggs i god tid före möten samt ansvarsfördelning för att säkerställa att tillgänglighetskrav uppfylls.

6. Kompetensutveckling

Insiktsutbildning nämns som en möjlighet, men bör vara obligatorisk för tjänstepersoner och politiker som deltar i samrådet.

7. Digitala möten

Digitala möten under vinterperioden riskerar att exkludera personer med digitala hinder. Det bör finnas alternativa lösningar (t.ex. hy-

bridmöten) samt teknisk support och utbildning för deltagare.

8. Uppföljning och kvalitetsmål

Årlig uppföljning är positivt, men det saknas kvalitativa mål för vad som är god samverkan. Vi föreslår att indikatorer tas fram i dialog med organisationerna.

9. Ändringsprocess

Det bör finnas en formell process för hur ändringar i överenskommelsen initieras och beslutas.

Sammanfattande förslag

- Ett gemensamt samverkansråd för kollektivtrafik och färdtjänst.
- Tydliga kriterier för deltagande från förvaltningen för utbyggd tunnelbana.
- Obligatorisk kompetensutveckling.
- Förbättrade rutiner för tillgänglighet och digital inkludering.
- Utökad representation av funktionshinderperspektiv.
- Klara kvalitetsmål och uppföljningsindikatorer.
- Rättvisare arvodesregler.

För DHR Region Stockholm
Namn: Liza Syeda
Titel: Ordförande
Datum: 2025-11-18

MEJLKONTAKT MED TYRESTA NATIONALPARK

Regionpolitiker i Region Stockholm, Regionledningskontoret, Naturvårdsverket, Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms stad, Haninge kommun och Tyresö kommun

Från: DHR Region Stockholm (kopia till Tyresta Nationalpark)

Datum: 2025-06-16

Angående allvarliga tillgänglighetsbrister i Tyresta nationalpark

Bästa regionpolitiker med flera

Tidigare i år kontaktades DHR Region Stockholm av medlemmar som uttryckte oro över att tillgängligheten försämrats kraftigt på Bylsjöpromenaden – en fem kilometer lång vandringsled i Tyresta nationalpark – efter nyligen genomförda renoveringar. Med anledning av detta begav sig jag, Sari Nykvist, tillsammans med Patrick Englund från DHR till platsen för att själva gå hela slingan och göra en bedömning på plats.

Det blev snabbt tydligt att leden, som ska vara en del av ett naturreservat öppet för alla, idag är i praktiken otillgänglig för många personer med nedsatt rörelseförmåga. Vandringen tog över tre timmar att genomföra och var genomgående krävande – med branta backar, utspridda stockar och stenar som krävde stor armstyrka för att passera.

Det handlar inte om marginella hinder, utan om så omfattande svårigheter att stora delar av befolkningen utesluts från att kunna ta del av denna naturupplevelse.

Den spång vi särskilt informerats om, och som nyligen renoverats, har nu utformats med två smala brädor. Att ta sig fram där kräver bokstavligen millimeterprecision – något som är orimligt att förvänta sig av någon som använder rullstol, rollator eller har nedsatt balans. Därtill noterade vi att spången fortfarande hade flera stora håligheter trots renoveringen, vilket ytterligare försvårar framkomligheten och utgör en direkt säkerhetsrisk.

Att en led efter en renovering blir mindre tillgänglig än innan är en allvarlig tillbakagång för rättigheter och inkludering i vår region.

FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Tillgängligheten i Tyresta nationalpark måste också ses i ljuset av Sveriges folkrättsliga åtaganden enligt FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (CRPD). Konventionen fastslår att funktionsnedsättning uppstår i samspelet mellan individ och miljö, och att bristande tillgänglighet i offentliga miljöer som naturreservat utgör ett hinder för deltagande på lika villkor.

Vi hänvisar särskilt till:

- Artikel 9 – Tillgänglighet, som kräver att staten säkerställer fysisk tillgänglighet till byggnader, vägar, utomhusanläggningar och andra offentliga miljöer. Nationalparker omfattas av detta ansvar.
- Artikel 30 – Rätt till deltagande i kulturliv, rekreation och fritid, som betonar rätten för personer med funktionsnedsättning att delta på lika villkor i rekreation och naturupplevelser.
- Artikel 4 och 5 – Allmänna åtaganden och icke-diskriminering, där det fastslås att underlåtenhet att vidta skäliga anpassningar i sig är en form av diskriminering. Otillgängligheten i Tyresta utgör just en sådan underlåtenhet.

Att personer med funktionsnedsättning inte kan ta del av ett statligt skyddat naturområde på samma villkor som andra är en direkt överträdelse av dessa principer och artiklar.

Regionens eget ansvar – enligt folkhälsopolicyn

Region Stockholm har i sin folkhälsopolicy tydligt erkänt att personer med funktionsnedsättning har förstärkta rättigheter. Policyn säger följande:

- Region Stockholm påverkar folkhälsan genom sitt arbete för rättigheterna för personer med funktionsnedsättning. Detta är en del av Region Stockholms bredare arbete med att främja folkhälsan, utöver insat-

ser för miljö och klimat, nationella minoriteter och barn, samt människors delaktighet och inflytande i samhället.”

- “Inom folkhälsoarbetet läggs ett särskilt fokus på hur förutsättningarna kan förbättras för de grupper som har förstärkta rättigheter. Enligt policyn innebär ‘förstärkta rättigheter’ enligt särskild reglering att det gäller personer med funktionsnedsättning [...] Detta innebär att nämnder och bolag inom Region Stockholm ansvarar för att främja stärkande faktorer för dessa grupper hälsa och minska riskfaktorer för ohälsa.”

- “Policyn bygger på principen att insatser ska erbjudas proportionellt utifrån människors olika behov och förutsättningar, och ska både vara generella för alla och rikta sig till grupper eller individer med specifika behov.”

Därtill står det i policyn att regional utvecklingsplanering och stöd till kultur- och föreningsliv ska bidra till ”jämlik tillgång och tillgänglighet till hälsosamma och attraktiva livsmiljöer”, där nationalparker uttryckligen ingår.

Vår uppmaning

Vi uppmanar därför Region Stockholm, Naturvårdsverket, Länsstyrelsen i Stockholms län, Stockholms stad, Haninge kommun och Tyresö kommun att:

1. Ta kontakt med ansvariga aktörer inom Tyresta nationalpark och Naturvårdsverket för att säkerställa att tillgänglighetsaspekter beaktas i planering, renovering och underhåll av leder och infrastruktur.

2. Verka för att återställa – och förbättra – tillgängligheten på Bysjöslingan, exempelvis genom bredare spångar, förbättrad terrängutjämning samt tydlig skyltning om ledens svårighetsgrad.

3. Säkerställa att framtida projekt inom natur- och friluftsområden i regionen utformas i dialog med funktionsrättsorganisationer från början.

Att främja jämlikhet, god hälsa och mänskliga rättigheter är inte bara en ambition – det är en skyldighet.

Vi står gärna till förfogande för samtal, samarbete och vidare åtgärder.

Styrelsen DHR Region Stockholm
genom Sari Nykvist, Ombudsman

INTERPELLATION AV MARIA KIHLMSTRÖM (M) OM STÖD TILL PERSONER MED FUNKTIONSNEDSÄTTNING SOM UTSÄTTS FÖR VÅLD I NÄRA RELATION

Personer med funktionsnedsättning löper ökad risk att utsättas för våld i nära relation. Trots detta saknas ofta tillgängliga och anpassade stödsatser, både inom hälso- och sjukvården och i skyddade boenden. Region Stockholm har ett ansvar för att alla invånare, oavsett funktionsförmåga, ska kunna få hjälp och stöd vid våld i nära relation.

Många personer med funktionsnedsättning möter hinder när de försöker söka hjälp. Det kan handla om brist på fysisk tillgänglighet, brist på kommunikationsstöd, avsaknad av teckenspråkstolk eller svårigheter att ta sig till vården. För vissa kan behovet av personlig assistans eller ledsagning göra det särskilt komplicerat att lämna en våldsutövande partner. Om skyddade boenden saknar tillgänglighet eller inte kan hantera särskilda behov riskerar den utsatta personen att stå helt utan skydd.

Våld i nära relation är ett allvarligt samhällsproblem. Utsatta grupper riskerar att drabbas dubbelt ifall de inte får stöd. Region Stockholm agera kraftfullt för att alla ska få ett likvärdigt skydd och stöd. Moderaterna

i Region Stockholm har sedan tidigare lämnat in en motion om en nollvision mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck. Det är beklagligt att motionen inte bifölles av hela regionfullmäktige. Vi ser att det finns otroligt mycket mer att göra för att vässa arbetet. Inte minst avseende samverka med Polis, kommuner och andra aktörer för att dels ge upprättelse till de som utsätts, dels arbeta förebyggande.

För att stärka stödet till denna utsatta grupp vill jag ställa följande frågor till regionstyrelsens ordförande:

1. Hur arbetar Region Stockholm för att säkerställa att vårdcentraler, akutmottagningar och psykiatriska enheter är tillgängliga för personer med funktionsnedsättning som utsätts för våld i nära relation?

2. Avser Region Stockholm att utbilda vårdpersonal i att upptäcka och bemöta våld i nära relation utifrån ett funktionshindersperspektiv?

3. Hur säkerställer Region Stockholm att information om våld i nära relation finns i tillgängliga format – exempelvis lättläst, teckenspråk, bildstöd och olika språk?

4. Finns det planer på att utveckla eller stödja tillgängliga skyddade boenden i regionen för personer med funktionsnedsättning som behöver lämna en våldsamt relation?

5. Kommer Region Stockholm att ta initiativ till ökad samverkan mellan vården, socialtjänsten, kvinnojourer och funktionshinderorganisationer för att stärka stödet?

Maria Kihlström
Moderaterna

SLUTORD

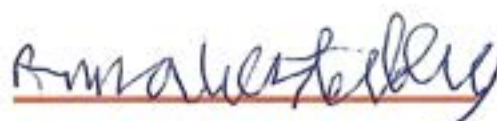
Ett samhälle som inte inkluderar alla är ett trasigt samhälle. Under 2025 har DHR Region Stockholm arbetat rättighetspolitiskt för att steg för steg minska hindren och förbättra villkoren för personer med nedsatt rörelseförmåga. Vi har lyft brister i vård och kollektivtrafik, drivit frågor om hjälpmedel och tillgänglighet och bidragit med vår kunskap i samverkansråd, dialoger och möten med beslutsfattare. Genom att dela våra erfarenheter – där vi tydligt kan visa var det brister i vardagen – har vi också kunnat peka på lösningar som gör skillnad.

Under året har vi gång på gång sett att när vi höjer våra röster så lyssnar någon. Varje samtal, varje remiss, varje möte och varje konkret förbättring är en del av ett långsiktigt arbete för självbestämmande, värdighet och full delaktighet. Det är tillsammans vi bygger ett samhälle där rättigheter inte stannar i ord, utan blir verklighet i praktiken. Tack till alla medlemmar, förtroendevalda och samarbetspartners som bidrar med kraft, kunskap och engagemang. Vi fortsätter framåt – med blicken höjd, med gemenskapen som styrka och med en tydlig målsättning: ett Sverige utan hinder, där alla kan leva fritt och jämlikt. Vi ger oss inte.

Styrelsen

LIZA SYEDA
Ordförande

ANNA WESTERBERG
Ledamot

MAGNUS LINDMARK
Vice ordförande

PATRICK FORSLIN
Ledamot

YVONNE BJÖRKMAN
2: vice ordförande och kassör

GUNNEL RÖNN
Ledamot

PATRICK ENGLUND
Ledamot

LENA BYTTNER
Ledamot

DHR REGION STOCKHOLM ÄR MEDLEMMAR I

- ABF, Arbetarnas Bildnings Förbund
- FQ, Forum - Kvinnor och funktionshinder
- HHF, HandikappHistoriska Föreningen
- Fremia

DHR REGION STOCKHOLM HAR VARIT REPRÄSENTERADE I

- ABF Distriktet i Stockholmsregionen
- BOSSE – Råd, Stöd och Kunskapscent-
er
- FUT, Förvaltningen för utbyggd tunnel-
bana
- Brukarråd Sodexo, Hjälpmedel Stock-
holm, MAH, KommSyn
- Hälso- och sjukvårdsförvaltningens refer-
ensgrupp för hjälpmedel
- Kulturförvaltningens Samverkansråd
- Locum
- Läke-medelskommitténs samverkansråd

- Patientsäkerhetskommittén
- Regionstyrelsens samverkansråd
- Bidragsgruppen
- Referensgrupp för habilitering
- Rh-gruppen
- Stockholms länssjukvårdsområdes råd
- Trafikförvaltningens råd och dess beredn-
ingsutskott
- Trafikförvaltningens resursgrupp Land
och sjö
- Trafikförvaltningens resursgrupp
Färdtjänst
- Tillväxt- och regionalplaneförvaltningens
samverkansråd
- Trafikverket Region Stockholm Gotland

dhr.se/stockholmslan
Adress besök/post: Kavallerivägen 30, 1tr
174 58 Sundbyberg
Telefon växel: 08 - 120 556 80

DHR
DELAKTIGHET
HANDLINGSKRAFT
RÖRELSEFRIHET
REGION STOCKHOLM